מפניני הפרשה - מאמר

שירת התשובה

במסכת סנהדרין קי. מובא: "ובני קרח לא מתו" – תנא, משום רבינו אמרו: מקום נתבצר להם בגיהנום וישבו עליו ואמרו שירה..."

קרח העלה את סיפמת השוויון על ראש מעשה ההתקוממות שלו כנגד משה רבנו ואהרון הכהן: "כי כל העדה כולם קדשים...ומדוע תתנשאו על קהל ה'" (פרק טז' – ג') אכן קיימת תופעה שכולם שווים לגביה והיא – תופעת החידלון והמוות. אין אדם וכל נברא שנמלט מפני המוות.

ובני קורח הם שהדגישו זאת בתהלים מט': "**למנצח לבני קורח מזמור...כי יראה חכמים ימותו יחד כסיל ובער יאבדו**".

אולם דווקא בעניינים התברר כי לא כולם שווים בחזיון המוות. שכל בני האדם מתים בהיפרד נשמתם מגופם, הרי שבלועי קורח ירדו חיים שאולה על נשמתם וגופם ולא שלטה בהם הארץ להורגם. (עפ"י אור החיים) הרי כאן הוכחה לקורח ועדתו, שלא הכל שווים.

מקבילה לתופעה זאת ניתן לראות בהסתלקותו של אליהו הנביא. אף הוא הסתלק מעולמנו זה כשנשמתו וגופו אחוזים וקשורים. אולם ביוון הסתלקותו הפוך היה: קורח ומשפחתו ירדו בסערה שאולה ואילו אליהו הנביא עלה בסערה השמיימה.

הצד שווה בשניהם: המשך מסויים של החיים. שאם מוות עניינו – "**וישב העפר על הארץ כשהיה, והרוח תשוב אל האלוקים**" – הרי הסתלקות כזאת, כשהעפר והרוח עדיין דבוקים, משמע המשך מסויים של החיים. מכאן נצחיותו של אליהו הנביא, שהוא כמין פיתוח לחיותו של משה רבינו בעלותו ההרה ארבעים יום וארבעים לילה, ולא אכל ולא שתה – וחי.

עלייתו של משה השמיימה ושהייתו שם – הניבה תורה. אף נצחיותו של אליהו מניבה תורה. שהוא מתגלה כפעם להורות הלכה למי מחכמי ישראל, והוא עתיד ללבן ספיקות וליישב קושיות.

אליהו ממשיך במידה רבה את מפעלו של משה רבנו. ואף בהתימת הנבואה כורך הנביא את שניהם יחד: "**זכרו תורת משה עבדי, אשר צויתי אותו בחורב על כל ישראל חוקים ומשפטים הנה אנכי שולח לכם את אליה הנביא**..." (מלאכי ג' כג').

חיותו של משה הניבה תורה, נצחיותו של אליהו מניבה תורה: מה תנובה מניבה 'נצחיותם' של בני קרח? נראה שתנובתם היא בשורת התשובה.

גם תורה וגם תשובה הם ערכים הבאים 'מעולם' שהוא מעבר לזמן, הם קדמו לעולם והם מנויים ראשונים ברשימת הדברים שנבראו קודם שנברא העולם, ובשורתם מגיעה לעולמנו שלנו באמצעות דמויות שכבר חוו חיים מעבר לעולמנו, מעבר לגבולות הזמן והמקום.

שירת התשובה של בני קורח עלתה מן התהומות, ממחוזות המוות, אבל הנפש מייחלת לשירת תשובה שכולה חיים, כך ייחל וחזה הראי"ה קוק זצ"ל: "**רגשי התשובה בכל הוד יפעתם כל דכדוכי נפשם היותר עמוקים, מוכרחים להיגלות בספרות, למען ילמד דור התחייה את התשובה בעומק נפש, בתכונה חיה וריעננה, ושב ורפא לו. וקום יקום לנו משורר התשובה, שהוא יהיה משורר החיים משורר התחיה, משוררה של הנשמה הלאומית ההולכת להיגאל**". (אורות התשובה יז') משירת התשובה של בני קורח נלמדת עוצמת התשובה ואהבתו הגדולה וציפייתו של ה' יתברך לבני עמו שישובו אליו.

בין אדם לחבירו

כאשר שני אנשים משוחחים ביניהם, ואדם שלישי צריך לשוחח עם אחד מהם, אל יפסיק את שיחתם ויקח את האדם שהוא נצרך לו, אלא ידחה את השיחה לזמן אחר, או ימתין בסבלנות עד שיסיימו.

במידה ורוצה הוא לומר לאחד מהם הודעה קצרה או שאלה שתשובתה קצרה, עליו לבקש סליחתם על שהוא מפסיקם, וימסור בקצרה את ההודעה שהוא צריך להעביר וילך מהם. ויש לו לדעת ולזכור, הפסקת שנים משיחה ונטילת אחד מהם, מהווה עלבון מחפיר לנשאר דומם.

שואל ומשיב

לקראת היציאה לחופשת הקיץ ופתיחת עונת הטיולים והנופשים

שאלה: האם מותר ליהודי להיכנס או לבקר בכנסיה נוצרית?

תשובה: במסכת עבודה זרה דף יז. מובא – שלא רק להיכנס אסור לבית עבודה זרה, אלא אסור אפילו להתקרב לפתח הבית של עבודה זרה, שנאמר: "**אל תקרב אל פתח ביתה**". וכן כתבו התוספות שם.

הרמב"ם בפירוש המשנה שם כתב, שכל עיר השייכת לאומה מן אומות העולם עובדי עבודה זרה, ויש להם בתוכה בית תפילה, שהוא בית עבודה זרה, מעיקר הדין היה צריך לאסור לדור באותה עיר, אבל בעוונותינו אנו אנוסים בעל כורחנו לשכון בארצותם של עובדי עבודה זרה, ונתקיים בנו בגלותנו, ועבדתם שם אלוקים מעשה ידי אדם עץ ואבן, ואם העיר כולה דינה כן שאסור לדור בתוכה, קל וחומר לבית עבודה זרה עצמו, שאסור לנו כמעט אפילו לראותו, ומכל שכן שאסור לנו בוודאי להיכנס לתוכו.

ברמב"ם בסוף פרק יא' מהלכות מאכלות אסורות, מובא שהנוצרים עובדי עבודה זרה הם, וממילא דין כנסייתם כבית עבודה זרה ממש, ולכן ברור מאוד שאסור לבקר בכנסיית הנוצרים.

גם מרן החיד"א כתב בספר "שיורי ברכה" לאסור כניסה לכנסיות של נוצרים, וכן פסק רבי חיים פלאג'י בשו"ת "חיים ביד", שברור מהתלמוד והפוסקים שאיסור חמור להיכנס בבית תפילתם, והביא דברי להקת הפוסקים שהחמירו באיסור זה מאד.

גם בספר "שבילי דוד" פסק שאיסור כניסה לכנסיה של נוצרים הוא איסור תורה ומשום כך אין להתירו, אפילו במקום שיש חשש איבה, פן ישנאו אותנו הגויים על כך, וכן כתב רבי אליעזר דייטש, וכן פסק הרב עובדיה דאיה בשו"ת "ישכיל עבדי".

סיכום: אסור בהחלט ליהודי לבקר בכנסיות נוצריות. מדריכי תיירות צריכים להישמר מאוד לא להיכשל ולא להכשיל יהודים להובילם אל כנסיות הנוצרים, שיש בזה משום: "לפני עור לא תיתן מכשול". לשומעים יגעם ועליהם תבוא ברכת טוב. (עפ"י שו"ת יהוה דעת ד'- מה')

מפניני הפרשה - רעיון

כך היא דרכם

קורח ועדתו פונים אל משה רבנו ואל אהרון הכהן בטענה: "**כי כל העדה כולם קדושים ובתוכם ה', ומדוע תתנשאו על קהל ה'**" (פרק טז' – ג').

התורה בפרשת בהעלותך מעידה כי משה רבנו היה – ענו מכל האדם – אם כך קשה לאורה כיצד באו קורח ועדתו בטענה – ומדוע תתנשאו על קהל ה'.

רבי נפתלי מרופשיץ מסביר זאת כך: כזו היא דרכם ואלו הם המאפיינים של בעלי מחלוקת ומחרחרי ריב, לטעון נגד התנהגות הרב או המנהיג הרוחני דווקא בתכונה או בהנהגה החיובית הבולטת אצלו.

בהתאם לזה, כך היה מפרש את הפסוק בתהלים: "**ויקנאו למשה במחנה לאהרון קדוש ה'**" (פרק קו' טז') שכך הוא דרכם של כל בעלי המחלוקת ומחרחרי הריב, כי כל אשר תהיה התנהגותו של הצדיק ימצאו תמיד קובלנות נגדו ומגרעות בהליכותיו.

לדוגמא אם הצדיק מופרש הוא מן העולם ועוסק יומם ולילה בתורה ובעבודה, הרי הם יתלוננו עליו שאין העולם מפיק ממנו שום הנאה ותועלת: ואילו אם הוא מעורב בדעתו עם הבריות ועוסק גם בצרכי ציבור, הרי הם טוענים כנגדו שהוא מבזבז מזמנו על ענייני הכלל ומבטל מתלמודו.

"**ויקנאו למשה במחנה**" - משה שלימד תמיד תורה באוהלו שמחוץ למחנה מצאו בו חיסרון על שאיננו בפנים המחנה ואינו מתערב בענייני העם.

"**ולאהרון קדוש ה'**" - ואילו כלפי אהרון שאכן היה מעורב עם הבריות, אוהב שלום ורודף שלום ביניהם ומתעניין בגורלו של כל יחיד ויחיד, טענו כנגדו שתכונה זו שלו היא חסרון שבהיותו קדוש ה' אין לו להתערב בענייני הכלל, כי אם להיות שרוי כל היום בבית המדרש. (מבוסס על מעיינה של **תורה**)

נר ה' נשמת אדם, גיליון זה מוקדש לעילוי נשמת:

החייל לביא בן אורית ג'הסי ע"ה היד"ד — שלום בן שלום כתריאל ע"ה

ויקטור בן שרינה תמאם ע"ה — הרב מאיר בן שלמה ליברמן ז"ל

דוד בן מסעודה הכהן ז"ל — אבי מורי ששון בן שמחה בוחניק ז"ל

משה ג'אן בן עליזה ז"ל — רפאל בן אסתר פוזיילוב ז"ל

נר ה' נשמת אדם, גיליון זה מוקדש לעילוי נשמת:

יהונתן בנימין בן שאול ושרה רבקה אהרון ז"ל

מזל בת משה תפילין ז"ל — מימה בת איזה פרץ ז"ל

רבקה בת ג'ונג'ון תפילין ע"ה — סימונה בת מרסדס אלמליח ע"ה

מרסדס אוריה עמר ע"ה והי"ד בת רחל הי"ו

בס"ד כט' לחודש סיון ה'תשפ"ד
שנה שלושים גיליון מספר 41
יוצא לאור על ידי שמעון בוחניק
רב קהילה בישוב חשמונאים

קול ששון

פרסומים תורניים
בהלכה, הגות, אגדה ופרשת שבוע
ע"ש ששון בן שמחה לבית בוחניק ז"ל

שבת קודש
פרשת קורח
שבת וראש חודש
מפטירים

"כֹּה אָמַר ה' הַשָּׁמַיִם כִּסְאִי"
(ישעיהו פרק סו' א')
פסוק ראשון ואחרון "מחר חודש"

חשמונאים (שעון קיץ)
כניסת שבת: 19:31
יציאת שבת: 20:31
זמן רבנו תם: 20:52

הלכה למשה מסיני בתפילין עפ"י מקורות בתלמוד ובפוסקים הראשונים

בגמרא מובאים מספר מושגים ייחודיים לבתי תפילין שהם הלכה למשה מסיני.

תיתורא – חלק העור שמכסה את הפתחים של הבתים, דרכם הוכנסו הפרשיות. חלק זה רחב יותר מהריבוע של הבית, ונראה כמו גשר.

מעברתא – מקום מעבר הרצועות של תפילין של יד ותפילין של ראש.

שי"ן בתפילין של ראש – צורת אות 'שין' חדה בתחתיתה ובולטת משני צידי תפילין של ראש. מימין, כרגיל – בעלת שלושה ראשים, ומשמאל – בעלת ארבעה ראשים.

דיני הבתים

הגמרא במסכת שבת דף כח: מבררת לאיזו הלכה התכוון רב יוסף, כאשר אמר "**לא הוכשרו במלאכת שמים אלא עור בהמה טהורה בלבד**". תוך כדי הבירור מובאים כמה הלכות של תפילין שמקורן ב"הלכה למשה מסיני".

"...**אלא הא דתני רב יוסף: לא הוכשרו במלאכת שמים אלא עור בהמה טהורה בלבד, למאי הלכתא? לתפילין.**

תפילין?! בהדיא כתיב בהו 'למען תהיה תורת ה' בפיך - מן המותר בפיך? אלא לעורן. והאמר אביי: שין של תפילין הלכה למשה מסיני? אלא לכורכן בשערן ולתופרן בגידן. הא נמי הלכה למשה מסיני הוא, דתניא: תפילין מרובעות הלכה למשה מסיני, נכרכות בשערן ונתפרות בגידן? אלא לרצועות. והא אמר רבי יצחק: רצועות שחורות הלכה למשה מסיני? נהי דגמירי שחורות - טהורות מי גמירי!

מפרש רש"י

לתפילין - איתמר, דהיא נמי מלאכת שמים. **לעורן** - עור דפום שלהן, שהכתבים של פרשיות מונחים בו, דהאי לא מ'למען תהיה' נפקא, דהא לאו תורה כתיבא ביה. **שי"ן של תפילין** - שיהא העור נקמט מבחוץ שלושה קמטין ודומה לשי"ן, והרצועה נקשרת כמין דלי"ת, ויש רצועה כפופה כמין י', דהיינו שדי, וכיון דאות השם נכתב בקמטין שלו, 'מותר בפיך' בעינן, ומקרא נפיק. **אלא לנכרכות בשערן** - תניא לההיא דרב יוסף, שצריך לקשור איגרות הפרשיות בשער עור בהמה טהורה, ולתופרן בגיד בהמה טהורה. **בשערן** - בשער מן הקלף, כלומר בשל טהורה. לרצועותיהן - שיהיו מעור בהמה טהורה. **הלכה למשה מסיני** - וכיון דהלכתא רצועות מסיני, טהורות נמי הלכה למשה מסיני, ומתניתא דרב יוסף לאו הלכה למשה מסיני קאמר.

מסקנת הסוגיא היא, שדברי רב יוסף מתייחסים לרצועות שצריכות להיות גם הן מעור בהמה טהורה. הלכה זו אינה נלמדת מ"**למען תהיה תורת ה' בפיך**" משום שהן אינן 'תורה' כמו הפרשיות.

בסה"כ אנו מוצאים במקורות ההלכה בגמרות הנ"ל ובמקורות נוספים כפי שמפורט בהמשך עשר הלכות בתפילין אשר מקורן ב'הלכה למשה מסיני'. כפי שכתב הרמב"ם הלכות תפילין ומזוזה וספר תורה פרק א' ג'.

"**עשרה דברים יש בתפילין כולן הלכה למשה מסיני וכולן מעכבין, לפיכך אם שינה באחת מהן חרי התפילין פסולות, שנים הן בכתיבתן ושמנה בחפויין וקשירת רצועותיהן, ואלו הן השנים שבכתיבתן: שכותבין אותן בדיו ושיהיו נכתבין על הקלף**".

הלכה למשה מסיני לגבי הפרשיות

לכתוב את הפרשיות בדיו – מובא בתלמוד הירושלמי מגילה א, ט' וברמב"ם, הלכות תפילין פרק א' הלכה ג'.

לכתוב את הפרשיות על קלף – מובא במסכת מנחות לב. וברמב"ם, הלכות תפילין פרק א' הלכה ג'.

דיני הבתים

לעשות תיתורא – מובא במסכת מנחות לה. **לעשות מעברתא** – מובא במסכת מנחות לה. **בתי התפילין, בין של ראש בין של יד צרכים להיות רבועים.** ובעניין זה נכללים שלוש הלכות:

א. ריבוע בתי התפילין, היינו שאורכם ורוחבם של בתי התפילין צריך שיהיה שווה (הלכה זו אינה קשורה לגובה התפילין, ואין מניעה שיהיו גבוהות מאורכן ורוחבן). **ב.** התיתורא צריכה להיות בצורת ריבוע. על מנת לעשות ריבוע זה, עושים שני התכים בצידי המעברתא. **ג.** שתהיינה תפירותיהן מרובעות. **ד.** לעשות אות "שין" בולטת משני צידי התפילין של ראש, ע"י קימוט העור. שי"ן מימין היא בעלת שלושה ראשים, והשי"ן משמאל – ארבעה ראשים (היפוך הצדדים לא מעכב).

גמר עשיית הבתים

נכרכות בשערן – אחר גלילת פרשיות התפילין (מסופן לתחילתן) וכריכתן בקלף, לפני הכנסתן לבתים – יש לכרוך עליהן שיער. יש אומרים, שיש לכרוך את השיער על גוף הפרשה ואחר כך לכרוך עליה קלף, ויש אומרים להפך, ונוהגים לקיים דברי שניהם.

נוהגים ליטול לשם כך שיער עגל (אחר שניקוהו היטב), כדי לזכור את מעשה עגל הזהב ולהימנע על ידי כך מחטא, וגם כדי לכפר על עוון זה.

בתפילה של ראש צריך שיראה קצת משיער זה מחוץ לבית; הוא השיער הנראה ליד התא הראשון מימין לתא הסמוך לו.

כתוב בזוהר פרשת פקודי, דף רלז: שהטעם להוצאת השערות (הרומזות למעשה העגל) החוצה דרך התיתורא של ראש, להראות לסטרא אחרא שמניח התפילין משתפו במעשה קדושה, וכך לא יקטרג עליו.

לתופרן בגידן – יש לתפור את בתי התפילין בגידי בהמה או חיה טהורות (אפילו בנבלות וטרפות שלהן). טוב לתפור בגידי שור. נהוג ליטול מן העקב, שגידיו לבנים.

דיני הרצועות

רצועות שחורות – לדעת פוסקים רבים, גם הבתים צריכים להיות צבועים בשחור. לדעת רש"י במועד קטן, כה. הלכה זו כוללת גם את הדין שהרצועות לא יתהפכו במקום הקשירה. **ולעשות קשר ברצועת תפילין של יד וקשר ברצועת תפילין של ראש.** הלכות אלו מובאות במסכת מנחות לה.

פינת העורך

מסר חשוב ואמיתי- "**זו מחלוקת קרח וכל עדתו**" – גם בינם לבין עצמם היו מחולקים. לכל אחד מהם הייתה כוונה ונגיעה אחרת, ולא היו מאוחדים אלא בדבר אחד: לחלוק על משה, לכן אמנם הייתה מחלוקתם שלא לשם שמים...

ברכות מכל הלב

מזל טוב וברכות מעומק הלב לנכדתנו היקרה תמר בן שלוש וחצי לרגל הולדת אופיר הי"ו ולאמה נאוה הי"ו ולכל בני משפחתה לרגל הגיעה למצוות.
יהי רצון שיוצר המאורות יאיר את דרכך, וישלח ברכה והצלחה בכל מעשי ידיך לטובה ותזכי לעבוד את ה' בשמחה ונחת ומתוך אהבת תורה ויראת שמים ותמצאי חן ושכל טוב בעיני אלוקים ואדם.

ברכות מכל הלב

ברכות מעומק הלב ובברכת מזל טוב לחיים ושושי בוחניק הי"ו לרגל הולדת נכדם דניאל אברהם בן ליאיר והדסה הי"ו והכנסתו בעיתו לברית. יהי רצון שיזכו הוריו ולגדלו עם כל יוצאי חלציהם באושר, שמחה ונחת לאהבת תורה ויראת שמים, וימצאו חן ושכל טוב בעיני אלוקים ואדם. לסבא וסבתא יהי רצון שתיזכו לרוות נחת מכל יוצאי חלציכם מתוך בריאות ושמחה.

אסוקי שמעתתא אליבא דהלכתא

"שונה הלכות" – הלכה ומקורה

הברכה על אכילת חמישה מיני דגן כפי שהם

המקור בתלמוד

בגמרא במסכת ברכות דף לז.מובא שעל אכילה (כסיסה) של חיטה כמות שהיא, כלומר שלא טחנו אותה ואפו ממנה לחם או עוגות, ולא בישלו אותה למעשה קדירה, מברכים עליה ברכה ראשונה "בורא פרי האדמה" ולא מובא מהי הברכה האחרונה על אכילה זו: **"אמר מר: הכוסס את החיטה מברך עליה בורא פרי האדמה..." וכן פסק הרי"ף בדף כו. "הכוסס את החיטה מברך עליה בורא פרי האדמה..."**

מפרש רש"י: כוסס - כמות שהיא.

תוספות

התוספות שם בד"ה **"הכוסס חיטה..."** מעלים ספק, מהי הברכה האחרונה על אכילת חיטה כמות שהיא, שהרי אין לומר שמברכים על המחיה ועל הכלכלה, מפני שברכת על המחיה ועל הכלכלה היא רק על מאכל מחמישה מיני דגן שברכו עליו ברכה ראשונה "בורא מיני מזונות".

"הכוסס חטה צריך לברך עליה בורא פרי האדמה - ...ומיהו בלאחריו יש לספק מאי מברכין אם מברכין על המחיה ועל הכלכלה ומסיים על האדמה ועל פרי האדמה דלא אשכחן ברכת על המחיה ועל הכלכלה אלא היכא דבריך עלייהו ברישא קודם אכילה בורא מיני מזונות..."

בהמשך מובא שרבנו תם סבר תחילה לברך ברכה אחרונה מעין שלוש ולומר **"על האדמה ועל פרי האדמה"**, אבל חזר בו, מפני שנוסח ברכה זו לא הוזכר בתלמוד, וגם מהסוגיא בגמרא נראה שאין לברך כברכה אחרונה אחרי כסיסת חיטה ברכה אחת מעין שלוש, אלא לברך "בורא נפשות".

"...ור"ת הגיה במחזור שלו על האדמה ועל פרי האדמה כו' וחזר בו דלא אשכחן בשום מקום הך ברכה דלקמן (דף מד.) מפרש ברכה אחת מעין שלוש וקאמר בחמשת המינים על הארץ ועל המחיה ועל שבעה המינים על הארץ ועל הפירות ועל האדמה ועל פרי האדמה לא הזכיר ועוד מדקאמר הכא על הכוסס את החיטה מברך בורא פרי האדמה, וקאמר בהדיא - טחנו ואפאו פת עד אם אין הפרוסות קיימות בתחילה מברך בורא מיני מזונות ולבסוף ברכה אחת מעין שלש, ומדלא קתני הכא גבי כוסס החטה מברך לאחריו ברכה אחת מעין שלש, שמע מינא דבכוסס ליכא ברכה לאחריו מעין שלוש והא דקאמר כל שהוא מין דגן ולא עשאו פת וכו' וחכמים אומרים ברכה אחת מעין שלוש מיירי דעבדינהו כעין דייסא דחשיבא אז אכילתו אבל הכוסס את החיטה חי דלא חשיבא אכילתו כל כך, אף על גב דהיא מן חמשת המינים אינו מברך לאחריו ברכה מעין שלש אלא בורא נפשות רבות וכו'..."

ובסוף התוספות מובא שר"י העלה אפשרות לומר שהברכה האחרונה על כסיסת חיטה כמות נכללת בהגדרה של חכמים במסכת ברכות לז: "מין דגן ולא עשאו פת...חכמים אומרים: ברכה אחת...(מעין שלוש). ולכן סיכמו שנכון לא לאכול חיטה כמות שהיא אלא בתוך סעודה, שאז ברכת המזון פוטרת אותם מברכה אחרונה.

"...ומיהו אומר הר"י שיש לספק שמא חכמים כיילי ליה בההוא מין דגן ולא עשאו פת וכו' וחכמים אומרים ברכה אחת מעין שלש ונכון להחמיר שאין לאכול קליות או חטים שלוקות אלא בתוך הסעודה שאז ברכת המזון פוטרתן אם לא נתמעכו יפה דהוו כמו דייסא ובירושלמי יש שגם האמוראים היו מסופקים דקאמר הדין דאכיל סלת פירוש קליות מאי מברך בסופה רבי ירמיה אמר לא אכלית סלת מן יומא וכו'..."

רא"ש

גם הרא"ש במסכת ברכות פרק ו' סימן ט' כתב שנכון להחמיר לא לאכול חיטה כמות שהיא אלא בתוך סעודה, שאז ברכת המזון פוטרת אותם מברכה אחרונה, והביא ראיה מהנהגתו של רבי ירמיה בספק ברכות.

פסיקת הרמב"ם

אבל הרמב"ם בהלכות ברכות פרק ג' הלכה ב' פסק, שאדם שאכל דגן שלוק מברך לפניו בורא פרי האדמה, ולאחריו בורא נפשות רבות.

"...אכל דגן שלוק כמו שהוא מברך לפניו בורא פרי האדמה, ולאחריו בורא נפשות רבות, אכל קמח מברך לפניו שהכל ולאחריו בורא נפשות רבות".

ובהלכות ברכות פרק ג' הלכה ד' פסק הרמב"ם, שמין דגן שכתשו אותו ובשלו אותו בקדירה, וכן כל תבשיל מחמישה מיני דגן, מברכים עליו ברכה ראשונה "בורא מיני מזונות" (ולא בורא פרי האדמה).

"...וכן הדגן שחלקו או כתשו ובשלו בקדרה כגון הריפות וגרש הכרמל וכיוצא בהן וכל זה הוא הנקרא מעשה קדירה, וכן כל תבשיל שערב בו מחמשת המינין בין קמח בין פת, בתחילה מברך עליו בורא מיני מזונות".

פסיקת הטור

הטור בסימן רח' הביא שתי דעות לגבי הברכה אחרונה על אכילת חיטה כמות שהיא, את דעת בה"ג והרמב"ם שהברכה האחרונה היא "בורא נפשות" ואת דעת התוספות שמספק ראוי לאוכלם בתוך סעודת פת.

"...אבל אם אכל אותם בעין לא שנא חיין לא שנא מבושלים אינן חשובין לקבוע להן ברכה ומברך לפניהם בורא פרי האדמה: ובברכה אחרונה כתב בה"ג בורא נפשות רבות.

וכן כתב הרמב"ם ז"ל והתוספות מסתפקין בה אם היא בורא נפשות או מעין שלוש.

על כן כתבו שיש ליזהר שלא לאכול חטין חיין או שלוקין בעינייהו אלא בתוך הסעודה שאם אדם מסופק בברכה ראשונה יברך מספק שהכל דעל הכל שאמר שהכל נהיה בדברו יצא אבל ברכה אחרונה אין לומר אלא כפי שנתקנה".

בית יוסף

בבית יוסף בסימן רח' הביא תחילה דעות ראשונים לגבי כסיסת שעורים, ובהמשך הביא את מחלוקת ראשונים בעניין הברכה האחרונה על כסיסת חיטים כמות שהם, ונראה שדעתו שיש לחשוש לדעת התוספות.

כתב הכל בו (סימן כד יט.) בשם ר"י שהכוסס שעורים חיין וכן על שבלים של שעורים שחרכן באור כדרך שעושים קליות מברך שהכל לפי שהוא מאכל קשה ואין דרך לאכלו עד כאן לשונו ואין כן דעת רבינו אלא כל חמשת המינים שוין לעניין זה.

והרב רבי דוד אבודרהם (עמוד שלב') כתב שהכוסס אורז או דוחן מברך בורא פרי האדמה והכוסס את השעורים אינו מברך עליהם כלום מפני שהוא מאכל בהמה עד כאן לשונו.

ואין זה טעם כלל דכיון שנהנה אף על פי שהוא מאכל בהמה למה לא יברך עליו:

ובברכה אחרונה כתב בה"ג (ברכות ז:) בורא נפשות רבות וכן כתב הרמב"ם בפרק ג' הלכה ב' והתוספות (לז. ד"ה הכוסס) מסתפקים בה. אם יברך על המחיה ועל הכלכלה ויסיים על האדמה ועל פרי האדמה משום דלא אשכחן ברכת על המחיה ועל הכלכלה אלא היכא דבריך ברישא קודם אכילה בורא מיני מזונות.

ורבינו תם הגיה במחזור שלו על האדמה ועל פרי האדמה וחזר בו משום דלא אשכחן בשום מקום הך ברכה ועוד האריכו בדבר.

ובסוף העלו ונכון להחמיר שלא לאכול קליות או חטים שלוקות אלא בתוך הסעודה שאז ברכת המזון פוטרתן אם לא נתמעכו יפה דהוי כמו דייסא וכן כתבו שם הרא"ש (סימן ט') והרשב"א (לו. ד"ה קימחא) ז"ל והכי נקטינן. וכתב הרשב"א (שם) דשערי לעניין ברכה אחרונה כחטי:

שם ומשפחה _____

און בן פלת ניצל בזכות אשתו

קורח רצה לצרף לעדתו גם את און בן פלת משבט ראובן שהיה שכנו. בא לאוהלו ודבר על ליבו שיסכים להיות בין המורדים במשה ובאהרון. דבריו שכנעו את און והבטיח לו לבוא איתו למחרת אל משה כדי להשתתף במחלוקת.

כשיצא קורח מהאוהל, פנתה אשתו של און, לבעלה ואמרה: "שמעתי את דברי קורח אליך ואת תשובתך החיובית. לדעתי לא טוב ענית לו. איזה תועלת תצמח לך ממחלוקת עם משה מנהיג העם? אם ינצח קורח יקח לעצמו את כל הכבוד, ואתה רק עבד תהיה לו, לכן לא כדי לך להתערב בריב שביניהם"

און בן פלת הכיר בצדקת אשתו והסכים לדעתה, אך לא ידע מה לעשות הרי הבטיח לקורח לבא איתו. "אל תחשוש", אמרה לו אשתו. "אני אדאג לכך שקרח לא יכנס מחר לביתנו ולא יקרא לך".

למחרת השקתה אשת און את בעלה ביין, שהרדים אותו ויצאה מאהלם וישבה בפתחו. כשהגיע לשם קורח ואנשיו, ראו את אשתו יושבת בפתח ראו. לא רצו לפנות אליה בדברים והסתלקו מהמקום.

סופה הנוראי של מחלוקת לא לשם שמים

בפרשתנו נקרא על מחלוקת נוראית: מחלוקת שהתחיל קורח בנו של יצהר עם משה ואהרון. אל קורח הצטרפו גם דתן ואבירם ובתחילה גם און בן פלת בני ראובן, ועוד מאתים וחמישים בכורות, שהתרעמו על כך שהעבודה בבית ה' נלקחה מהם ונמסרה לשבט לוי.

מה היה סופה של מחלוקת נוראה זו? למחרת הזהיר משה את העם ואמר "סורו נא מעל אהלי האנשים הרשעים האלה" – ואסר עליהם גם לגעת בכל אשר לקורח ועדתו. לאחר שסרו ישראל מקורח ועדתו, הכריז משה: כך תדעו שה' שלחני לעשות את כל המעשים, ולא בדיתי אותם מליבי: אם לא במיתה רגילה ימותו כל אלו, אלא האדמה תפצה פיה ותבלע אותם ואת כל אשר להם. וכך היה האדמה נפערה וקורח ועדתו נבלעו בה. ואת מאתים וחמישים האנשים שרפה אש מאת ה'.

מידה כנגד מידה: לפי שפערו את פיהם לדבר דברי בלע ושחיתות, כן נפערה האדמה ובלעה אותם ואת רכושם. ירדו קורח ועדתו חיים שאולה והארץ שבה וכיסתה עליהם כליל. נבהלו כל בני ישראל שראו מחזה זה והחלו לברוח ולהתרחק מהמקום, פן תבלע האדמה גם אותם.

שאלות מהפרשה

שאלות לכיתות א' עד ג' (חלקן מאוצרות התורה)

1. מה היה ענשם של קורח וכל עדתו?

א. שמו אותם במעצר למשך שבוע. ב. ביטלו את תפקידם כלווים.
ג. האדמה פתחה את פיה ובלעה אותם. ד. משה ויתר וסלח להם.

2. לקהת היו ארבעה בנים, מי מהם היה אביו של קורח?

א. עמרם. ב. יצהר. ג. חברון. ד. עוזיאל.

3. את שמו של מי כתבו על מטה שבט לוי?

א. את שמו של משה רבנו. ב. את שמו של אהרון הכהן.
ג. את שמם של משה ואהרון. ד. לשבט לוי לא היה מטה משלו.

4. מי עצר את המגיפה שפרצה בעם ובעזרת מה?

א. אהרון הכהן בעזרת הקטורת. ב. אהרון הכהן בכוח תפילתו.
ג. משה רבינו בעזרת הקטורת. ד. משה ואהרון יחד, בעזרת הקטורת.

שאלות עפ"י רש"י כיתות ד' עד ח'

5. מחיכן ידע משה שהקטורת עוצרת מגיפה?

א. לא ידע, אך ניסה לעשות משהו. ב. הקב"ה מסר לו בהר סיני.
ג. מלאך המוות מסר לו כשעלה לרקיע . ד. אהרון מסר לו.

שאלות עפ"י רש"י כיתות ד' עד ח' (המשך)

6. "ויאמר ה' אל אהרון אתה ובניך איתך תשאו..." (יח') מי אמר למי?

א. ה' לאהרון שגדולתו כמשה. ב. ה' למשה שיאמר לאהרון.
ג. ה' אל משה ואל אהרון. ד. אף תשובה לא נכונה.

7. מה הכוונה "...ולא יִהְיֶה קְרֻחָה וְכַעֲדָתוֹ כַּאֲשֶׁר דִּבֶּר ה'" (פרק יז')?

א. הבטחה למשה שלא יקרה שוב. ב. כדי שלא יהיה כקורח ועדתו.
ג. אזהרה למנהיגי העם למנוע מחלוקות בעם. ד. תשובות ב' וג' נכונות.

8. למה הכוונה: "וַיַּעֲמֹד בֵּין־הַמֵּתִים וּבֵין הַחַיִּים..." (פרק יז')?

א. אחז במלאך המוות והעמידו בעל כורחו. ב. חיפש חולים לטפל בהם.
ג. השימוש בקטורת מסוגל להמית וגם לעצור את המוות. ד. א' וג' נכונות.

שאלה עפ"י פירוש הרשב"ם - כיתות ד' עד ח'

9. "וַיִּשְׁמַע מֹשֶׁה וַיִּפֹּל עַל־פָּנָיו" (פרק טז') מדוע משה רבנו נפל על פניו?

א. מחלישות כוח שהיה זה סירחון רביעי. ב. נפל על פניו לתפילה.
ג. נפל על פניו, כי נפגע מקורח ועדתו. ד. תשובות א' וב' נכונות.

שאלה עפ"י פירוש האיבן עזרא - כיתות ז' ו ח'

10. "...וַאֲכַלֶּה אֹתָם כְּרָגַע וַיִּפְּלוּ עַל־פְּנֵיהֶם" (פרק יז') מדוע נפלו על פניהם?

א. להתפלל לה' על העם. ב. להתפלל לה' שיקום את נקמתם בעם.
ג. לכבוד השכינה שהתגלתה באוהל מועד. ד. תשובות א' וג' נכונות.

התשובות הנכונות לפרשת בהעלותך:

1- ג' 2- ב' 3- ב' 4- ד' 5- ג' 6- א' 7- א' 8- ג' 9 - א' 10- א'

(במדבר תשעה) (שיעור 542)

לימוד פורה ומהנה

מי שברך אבותינו אברהם, יצחק ויעקב, דוד ושלמה, אליהו ואלישע הוא יברך וישמור וינצור וירומם וינשא את **עודד ועדי ברזילי** הי"ו - מלך מלכי המלכים ברחמיו ישמרם ויחיהם ומכל צרה ונזק יצילם, ויאריך ימיהם בטוב ושנותיהם בנעימים, בכל אשר יפנו ישכילו וכל אשר יעשו יצליחו ויתקיים בהם מקרא שכתוב: **"ויתן לך האלוקים מטל השמים ומשמני הארץ ורוב דגן ותירוש...ויתן לך את ברכת אברהם לך ולזרעך אתך"** וכן: **"יברכך ה' וישמרך, יאר ה' פניו אליך ויחונך, ישא ה' פניו אליך וישם לך שלום".**